AANDACHT! GEEN ROOK ZONDER DETECTOR

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikersorganisaties

Stichting van openbaar nut

Paapsemlaan 20 – 1070 Brussel

© Reproductie toegelaten mits duidelijke bronvermelding en voorafgaandelijke toestemming van de uitgever

Inleiding

Het OIVO trok aan de alarmbel in juni 2005 (OIVO/studie - mei 2005 - www.oivo-crioc.org/teksten/pdf/1391.pdf) een maand voordat het reglement van kracht werd waardoor het plaatsen van rookmelders in te huur aangeboden woningen in Brussel verplicht werd.

Wat is de stand van zaken vandaag? Hoe zijn de markt en de burger omgegaan met de problemen die het OIVO aan de kaak heeft gesteld?

En hebben de Walen al rookmelders geïnstalleerd in hun woningen, zoals dat wordt voorgeschreven door de reglementering die vanaf 1 juli aanstaande in voege treedt voor alle bestaande woningen in Wallonië?

De communicatie naar de burger toe

Het alarmsignaal van het OIVO van een jaar geleden werd duidelijk gehoord en de informatie werd door de media verspreid, vooral in Brussel.

België telt nog te veel doden door brandongevallen. Elk jaar worden er ongeveer 25.000 branden geteld, waarvan de helft zich voordoet in particuliere woningen. De balans: zware materiële schade, 900 slachtoffers met brandwonden, 120 doden!

De telefoonoproepen die het OIVO ontvangt, zowel van huurders als van eigenaars van woningen, wijzen enerzijds op een behoefte aan meer uitgebreide informatie (nog niet alle betrokken bewoners zijn op de hoogte van hun verplichtingen) en anderzijds op een nood aan zeer praktische tips als hulp bij de aankoop van rookmelders.

Er wordt dan wel veel over deze reglementering geschreven op de websites van verschillende organisaties, maar toch lijken weinig mensen correct geïnformeerd te zijn. Mond-tot-mondreclame is vaak noodzakelijk om de aanzet te geven tot het kopen van rookmelders.

Uit onze enquête blijkt dat de meeste consumenten vandaag de dag nog te weinig informatie krijgen.

Verwijzing naar de reglementering

De reglementering met betrekking tot het plaatsen van rookmelders is verschillend van Gewest tot Gewest.

Het Brusselse Gewest heeft een reglementering goedgekeurd die per 1 juli 2005 van kracht is geworden.

In het Waalse Gewest wordt het plaatsen van rookmelders in alle woningen verplicht vanaf 1 juli 2006. Deze maatregel gold in 2005 al voor de woningen waarin de elektrische installatie nieuw geplaatst moest worden (d.w.z. hoofdzakelijk voor nieuwbouw).

De Waalse reglementering legt dus brandpreventiemaatregelen op aan alle inwoners, zonder het onderscheid te maken of ze huurder dan wel eigenaar zijn. In tegenstelling tot het Brusselse Gewest, waar sinds 1 juli laatstleden de verplichting om rookmelders te plaatsen enkel voor de te huur aangeboden woningen geldt, voert het Waalse Gewest deze verplichting in voor alle woningen.

Om aan de reglementering te beantwoorden, moeten de rookmelders de volgende kenmerken hebben:

- optische rookmelders
- met 5 jaar garantie vanwege de fabrikant
- gecertificeerd door BOSEC (nvdr: Belgisch organisme dat belast is met het certificeren van de rookmelders) of door een gelijkwaardig erkend Europees organisme.

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO

Er is voor het Waalse Gewest geen specifiek reglement aangaande de levensduur van de batterij in de autonome rookmelders, terwijl het Brusselse Gewest voorschreef dat de autonome rookmelders uitgerust moeten zijn met een batterij met een levensduur van minstens 5 jaar.

Er is helemaal geen dwingende reglementering in het Vlaamse Gewest.

Deze gewestelijke reglementeringen willen zorgen voor meer veiligheid door de mensen brandalarminstallaties te doen plaatsen. Ze handelen niet over het commercialiseren van de rookmelders, wat meer een federale bevoegdheid is. Doordat er verschillende bevoegdheidsniveaus bij betrokken zijn (verschillen in bevoegdheid tussen federaal en regionaal niveau en verschillen tussen de reglementeringen die de diverse Gewesten hebben doorgevoerd) ontstaat er een ingewikkelde situatie, met een grote diversiteit aan modellen en merken die in de handel verkrijgbaar zijn. Voor de consument is het moeilijk om de modellen te herkennen die voldoen aan de reglementering die geldt voor het Gewest waar de te beveiligen woning zich bevindt.

De markt van de rookmelders

Het OIVO heeft zijn onderzoek uitgevoerd in de maanden februari en maart van 2006.

Methodes

A. Marktonderzoek (mystery shopping)

Doelstellingen

- een inventaris maken van de modellen rookmelders die op de markt verkrijgbaar zijn en controleren of ze aan de reglementering voldoen
- nagaan of (en hoe goed) de reglementering gekend is in de verkooppunten en op welke informatie de consumenten kunnen terugvallen

Wij hebben de doe-het-zelfketens, doe-het-zelfwinkels, warenhuizen en winkels voor elektrisch materiaal of elektrische onderdelen bezocht.

We hebben ook de importeurs en distributeurs gecontacteerd voor meer bijzonderheden over de modellen die op de Belgische markt te verkrijgen zijn.

B. Kwantitatieve enquête

Doelstellingen

- evalueren hoeveel mensen al rookmelders hebben en hoeveel er van plan zijn rookmelders te kopen
- de impact meten van deze wetgeving betreffende de installatie van rookmelders

Wij hebben daarvoor telefonisch 600 interviews afgenomen van mensen die in België wonen en die 18 jaar of ouder zijn.

Resultaten

Waar kun je rookmelders kopen?

Doe-het-zelfwinkels, installateurs van elektrische voorzieningen, elektriciens en andere verkooppunten zoals de winkels van detectors (alarmcentrales), de verkopers van vervangstukken voor elektrische huishoudapparaten en de warenhuizen kunnen de rookmelders leveren.

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO

De verkooppunten: niet altijd correcte en accurate informatie

Ons onderzoek in de winkels wijst op een slechte kennis van de wetgeving en op het ontbreken van advies voor de consumenten.

- De informatie die wij kregen tijdens onze mystery shopping in de winkels is heel variabel naar gelang van het verkooppunt en de verkoper. In bijna 100% van de gevallen zijn niet alle gegevens die de verkoper over de reglementering verstrekt helemaal correct. Elke verkoper zegt wel dat er een reglementering bestaat die het plaatsen van rookmelders verplicht maakt, maar er is verwarring of foute informatie, o.a. over het type woningen waarvoor de reglementering geldt (huurwoning of niet), de specifieke bepalingen voor enerzijds het Brusselse en anderzijds het Waalse Gewest, het aantal te plaatsen rookmelders, het type rookmelders, de vereiste levensduur van de batterij, de duur van de garantieperiode voor de rookmelder, enz.
- De informatie voor de klanten is niet georganiseerd: er is geen brochure of informatief document voor de klant, en ook geen gids om hem of haar te helpen bij het kiezen van de gepaste rookmelders. In een keten van doe-het-zelfwinkels hangt heel gerichte informatie uitgestald in de betrokken afdeling, maar die kan verwarring stichten omdat ze zich beperkt tot één aspect van de reglementering.
- De verkopers weten over het algemeen dat er verschillende types rookmelders (optische of ionische) bestaan, maar vergeten erop te wijzen dat de reglementering het gebruik van optische rookmelders oplegt (ook al is het vanzelfsprekend niet verboden om bijkomende ionische rookmelders te installeren...).
- De informatie over het toegelaten type rookmelders is het moeilijkst te bekomen. De meeste verkopers vermelden niet dat de rookmelder wettelijk verplicht het BOSEC-certificaat of een ander gelijkwaardig certificaat moet dragen. Geen enkele van de vermeldingen op de verpakkingen wordt begrepen of dringt goed door, te meer omdat ze niet geharmoniseerd zijn: de logo's allerhande die op de verpakkingen van de rookmelders voorkomen, bemoeilijken echt de begrijpelijkheid, zelfs voor de verkopers, en bijgevolg ook voor de consumenten!

De modellen rookmelders

- Sinds onze studie van mei 2005 zijn er veel nieuwe modellen verschenen in de rekken van de doe-het-zelfwinkels: modellen die aanvankelijk verdeeld werden via andere kanalen (zoals de winkels voor beveiligingsproducten), zijn nu verkrijgbaar in de doe-het-zelfwinkels en er verschijnen nieuwe modellen op de Belgische markt.

- Een grote keten van doe-het-zelfwinkels heeft de ionische modellen uit de rekken genomen om zich naar de reglementering te schikken, terwijl een andere nog altijd ionische en optische modellen verkoopt zonder het verschil tussen beide toe te lichten.
- Meerdere doe-het-zelfwinkels hebben tijdelijke promotiecampagnes gevoerd voor rookmelders, wat heel zeker tal van consumenten ertoe heeft aangezet om er één te kopen (maar de vraag is of die consumenten ook gecontroleerd hebben of de rookmelders voldoen aan de geldende reglementering voor hun woning...).
- In de winkelrekken worden de modellen over het algemeen uitgestald per merk en niet volgens de kenmerken. Bijgevolg is het moeilijk om, zonder een grondig onderzoek van de informatie op de verpakkingen, uit te maken welke eigenschappen de apparaten hebben: ionisch of optisch type (zoals de wet voorschrijft), hoe lang geldt de garantie, met of zonder batterij meegeleverd, welke levensduur heeft de batterij (de garantie heeft geen betrekking op de batterij), het type batterij (klassieke 9V-batterij of long-life batterij), de gebruiksvoorschriften (autonome detector al dan niet verbindbaar met andere melders), certificatie (BOSEC of andere) of geen certificatie.

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO

- Weinig modellen in de verkooppunten dragen de BOSEC markering. Er zijn meer modellen die een ander certificatieteken (zoals BS, GS, VdS) dragen, maar het is voor de consument niet mogelijk om er zeker van te zijn dat de rookmelder op dit punt voldoet aan de reglementering. Het BOSEC-certificatieteken is gemakkelijk herkenbaar:

- Wat betreft de duur van de garantie op de rookmelders: die varieert tussen 2 en 10 jaar naar gelang van het model. Enkel de modellen die 5 jaar garantie bieden of langer, voldoen volgens de Waalse reglementering.
- De meeste rookmelders worden geleverd met batterijen, maar jammer genoeg worden er ook verkocht zonder batterijen (in dat geval is de prijs aantrekkelijker), maar die zijn niet aan te raden.
- De levensduur van de batterij is niet aangeduid wanneer het klassieke 9V-batterijen betreft, maar wordt over het algemeen wel duidelijk weergegeven als die levensduur 5 jaar of langer is.
- Het kiezen voor een **optische** rookmelder moet dus gebeuren op basis van de geboden garantie (5 jaar in Wallonië), van de levensduur van de batterij (minstens 5 jaar in Brussel), van de aanwezigheid van een certificatiemerkteken (BOSEC of gelijkwaardig in de 2 Gewesten).
- De vorm, de grootte en het uitzicht van de rookmelders zijn criteria die ook vaak de keuze van de consument mee bepalen. Hierna volgen enkele foto's van verschillende modellen rookmelders die in de handel verkrijgbaar zijn, maar die niet noodzakelijk allemaal aan de geldende gewestelijke reglementering beantwoorden.

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO

De certificatiemerken

- De verschillende Europese certificatietekens die wij hebben teruggevonden op de verpakkingen van de rookmelders, zijn de volgende: BS, GS, VdS, Goedgekeurd en BOSEC. De graad van gelijkwaardigheid tussen die certificaten op de verpakkingen van rookmelders moet nog aangetoond worden want de nationale organismen baseren hun certificatie op de normen die in hun land van kracht zijn. In afwachting van het eenvormig maken van de markt door het harmoniseren van de Europese normen moet de consument kunnen afgaan op de aanduidingen op de verpakkingen om zijn woning in overeenstemming te brengen met de reglementering (zie verder: onze eisen in verband met de etikettering).
- Als we kijken naar de Brusselse reglementering, die eist dat er optische rookmelders met een langdurende batterij worden geplaatst, zijn er in de winkels maar 7 modellen voor de consumenten beschikbaar die een Europees certificatieteken dragen (waarvan er 2 het Belgische BOSEC-merk hebben) en die als conform met de wetgeving beschouwd kunnen worden.
- Als we afgaan op de Waalse reglementering, die optische rookmelders met minstens 5 jaar garantie voorschrijft, vonden we in de periode februari-maart 2006 elf modellen met een Europees certificatieteken in de winkels.
- Om de zaken voor de consument overzichtelijk voor te stellen, geven we hierna een niet volledige lijst van modellen die beschouwd kunnen worden als conform met de gewestelijke reglementering, in de veronderstelling dat de certificatietekens gelijkwaardig zijn.

Modellen rookmelders en hun overeenstemming met de reglementering voor	*Brussel*	*Wallonië*
Ajax-Kidde Fyrnetics 29ill	X	X
BRK7010BE	X	X
Chacon 34200		X
Chacon 34230	X	X
First Alert SA 710CE		X
First Alert SA 710LCE	X	X
First Alert SA 720CE		X
First Alert SC05CE (*)	X	X
Garvan MTS-166/5Y	X	X
Garvan Profi-Line GS-16610 series	X	X
Profile PR-2510		X

(*) Gecombineerde rook- en CO-melder

De prijzen

- Ons onderzoek in Brussel en Wallonië heeft aangetoond dat er meer dan twintig modellen optische rookmelders verkrijgbaar zijn in de verkooppunten.
- De prijs van een rookmelder ligt tussen 5 en 40 euro, in functie van zijn kenmerken. De prijs is hoger naarmate de kwaliteit van de melder of van de batterij beter is. Daarom zijn het de rookmelders met minstens 5 jaar garantie en met een meegeleverde langdurende batterij die in de duurdere prijsklasse tussen 20 en 40 euro vallen.
- Bepaalde modellen worden per twee of zonder batterij verkocht en lijken daardoor qua prijs heel interessant. Maar ze voldoen niet noodzakelijk aan de voorschriften van de reglementering.

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO

Is de burger er klaar voor?

Een ander luik van de studie handelde over de informatie en het gebruik van de rookmelders door de bevolking. De telefonische enquête die we in maart 2006 onder de Belgische gezinnen gehouden hebben, heeft tot de volgende conclusies geleid:

- De verplichting om ja dan nee de wetgeving te respecteren beïnvloedt de keuze van de consumenten. Zo hebben de eigenaars, daar waar de verplichting om rookmelders te hebben geldt, zoals in het Brusselse Gewest, met een grote meerderheid de te huur aangeboden woningen ermee uitgerust. In Vlaanderen (waar er helemaal geen verplichting geldt) en in Wallonië (waar de verplichting voor alle woningen maar effectief ingaat vanaf 1 juli 2006), daarentegen, blijft het aantal bezitters van een rookmelder beperkt.
- De wetgeving wordt niet altijd nageleefd in Brussel. Zo zijn, volgens de verklaringen van de huurders, een derde van de huurwoningen niet uitgerust met rookmelders.
- In Wallonië beschikken vier op de tien gezinnen niet over rookmelders en is meer dan één op de twee gezinnen zonder rookmelder ook niet van plan er één te plaatsen, zelfs al wordt de desbetreffende wet per 1 juli 2006 van kracht.

Tips voor de consumenten

Alsmaar meer landen verplichten de installatie van minstens één rookmelder in de woningen. De rol van dit apparaat bestaat erin:

1° de aanwezigheid van rook op te sporen wanneer er een brand smeult

2° de bewoners door het uitzenden van een alarmsignaal te verwittigen dat ze de woning moeten verlaten. Het doordringende signaal van minstens 85 dB zorgt ervoor dat mensen gewekt worden voordat ze door de rook bedwelmd raken.

Het spreekt vanzelf dat de geplaatste rookmelder (geluidsalarm) **in goed werkende staat** moet zijn. De rookmelder voorkomt de brand niet (want die smeult al...), maar waarschuwt voor het gevaar levend te verbranden als u het alarm niet ernstig neemt!

Aankoop

- Koop een rookmelder die gecertificeerd is door BOSEC of gelijkwaardig (Europees certificatiemerk); opgelet: alle modellen moeten bovendien het CE-merkteken dragen.
- Kies enkel voor nieuwe rookmelders (geen tweedehandse stukken of apparaten zonder verpakking of etiket) en liefst voor modellen met een langlopende garantie.
- Geef voor grote woningen de voorkeur aan onderling verbindbare rookmelders zodanig dat het alarm in het hele huis weerklinkt van zodra er één rookmelder afgaat.
- Als er doven of slechthorenden in de woning zijn, plaats dan rookmelders met alarmlampen (ook in de kamers).
- Bewaar de verpakking, de gebruiksaanwijzing en het kasticket of de factuur voor de garantie en als bewijs van de installatie van een rookmelder in uw woning.

Installatie

Voor het aantal optische rookmelders dat geplaatst moet worden, verwijzen we naar ons vorig dossier (http://www.oivo-crioc.org/teksten/pdf/1391.pdf), waarin dit punt aan bod kwam.

Daarnaast verstrekt de meegeleverde gebruiksaanwijzing adviezen die u moet opvolgen om het onnodig afgaan van het alarm te vermijden.

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO

Na de aankoop moet de rookmelder onderhouden worden

- Koop een rookmelder die door een Europees organisme gecertificeerd is.
- Lees aandachtig de gebruiksaanwijzing.
- Test regelmatig de goede werking van de detectiecel (met behulp van de "testknop" op het apparaat). Doe dat liefst elke week en minstens eenmaal per maand.
- Respecteer het jaarlijks onderhoud van de rookmelders[1]:
    - vervang de batterij (tenzij het om een long-life batterij gaat met een aangeduide levensduur van 5, 7 of 10 jaar),
    - verwijder het stof van het detectoroppervlak,
- Vervang de rookmelders minstens om de 10 jaar, want ze zijn niet meer betrouwbaar (de productiedatum van de rookmelder kan dienen als installatiedatum als u het aankoopticket niet hebt bewaard: die datum staat vermeld vlakbij het batterijcompartiment).

De rookmelder heeft tot doel levens te redden.

- Wanneer de rookmelder afgaat (en het doordringende signaal weerklinkt) op een ongepast moment (t.t.z. zonder dat er een aantoonbaar teken van een ontstaande brand is), dan is daar heel zeker een goede reden voor: ofwel is de rookmelder defect, ofwel is hij op een slechte plaats geïnstalleerd,... U doet er dan best aan hem zo snel mogelijk te vervangen of te verplaatsen, maar maak absoluut NOOIT de fout er de batterij uit te halen!
- Wanneer de rookmelder een regelmatige, korte "bliep" laat horen (die ergerlijk werkt of op de lange duur vergeten wordt), dan is dat om u te waarschuwen dat de batterij binnen enkele dagen leeg zal zijn en dat u ze zo snel mogelijk moet vervangen.

De rookmelder kan enkel levens helpen redden als hij goed geïnstalleerd, goed onderhouden en in goed werkende staat is. U moet ook de bewoners van het pand inlichten over het alarmsignaal, zodat ze het herkennen, en een evacuatieplan voorzien.

Eisen van het OIVO

Overheid

De OIVO-studie onderstreept dat de perceptie van het gevaar verschilt van gewest tot gewest. Het zou nuttig en logisch zijn dat de reglementering nationaal wordt geharmoniseerd en dat de verplichting om rookmelders te installeren wordt doorgevoerd voor alle woningen teneinde het aantal doden door brand (giftige rook en vlammen) terug te schroeven.

De wetgeving moet worden verduidelijkt waar het gaat over de certificatietekens op de rookmelders: het OIVO vraagt dat er een lijst wordt opgemaakt van de gelijkwaardige vrijwillige certificatietekens (BOSEC, BS, GS, VdS, ...) zolang er geen eenvormig Europees teken voor rookmelders is.

De burgers moeten gewezen worden op hun plichten inzake brandpreventie: dat kan door middel van een informatiecampagne over de reglementering en de verspreiding van de voorschriften via de gemeentediensten. De burger moet bewustgemaakt worden van het brandgevaar thuis en er moeten geregeld campagnes voor brandpreventie worden gevoerd.

Ten slotte moet de federale overheid zorgen voor eenvormigheid bij het commercialiseren van de rookmelders, vooral voor wat betreft de productetikettering (type rookmelder, certificatieteken, andere kentekens...) en de gebruiksaanwijzing.

[1] Om dat niet te vergeten raadt het OIVO de consumenten aan om het onderhoud te koppelen aan een andere gebeurtenis (bijvoorbeeld: bij de overschakeling naar de wintertijd, samen met het onderhoud van de verwarmingsketel, op het moment dat u de brandverzekering betaalt...).

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO

Fabrikanten/Importeurs

Het uniform maken van de informatie op de verpakkingen van de rookmelders en over hun kenmerken is een noodzaak. Dat moet zo snel mogelijk gebeuren.

De fabrikanten en importeurs moeten aan de distributeurs en installateurs ook alle nuttige informatie verstrekken in verband met de plaatsing van de rookmelders. Deze informatie moet ook ter beschikking worden gesteld van de eindverbruiker.

Distributeurs

De consument raakt maar moeilijk wijs uit het aanbod in de winkels. Er moet voor gezorgd worden dat de verschillende types rookmelders in de rekken duidelijk en ondubbelzinnig van elkaar gescheiden zijn: de ionische niet bij de (wettelijk verplichte) optische, enkel detectors in de rekken die voldoen aan de lokale reglementering en de reglementering duidelijk zichtbaar uitgestald in de verkooppunten.

Het OIVO voert onderzoeken uit rond ongevallenpreventie in verschillende domeinen en verdedigt de consumentenbelangen in de veiligheidscommissies en in de organisaties die actief met normalisatie en certificatie bezig zijn.

Om een merkbare vooruitgang te kunnen boeken in de ongevallenpreventie, moeten alle actoren meewerken. Dat is de reden waarom het OIVO alle initiatieven steunt die ernaar streven om de bescherming tegen brand te verbeteren door gebruik te maken van moderne en aangepaste technologieën (opsporen, uitrustingen, beschermingsmiddelen...) in rechtstreeks overleg met de gebruikers.

Het OIVO herhaalt dat voor de preventie van huisbranden ook veel afhangt van de productie van apparaten die zoveel mogelijk het brandgevaar beperken. En wanneer die producten defect zijn of slecht gebruikt worden, dan treden de rookmelders in actie om te waarschuwen dat er een brand smeult...

Nuttige linken

OIVO, www.oivo-crioc.org, 02/547 06 11, studie mei 2005: http://www.oivo-crioc.org/teksten/pdf/1391.pdf
ANPI brand- en diefstalpreventie vzw, www.anpi.be, 010/47 52 11
BOSEC (Belgian Organization for Security Certification), www.bosec.be, 02/234 36 10
Belgische Brandwondenstichting, www.brandwonden.be, 02/649 65 89
Ministeries van huisvesting:

- Brussels Hoofdstedelijk Gewest: www.bruxelles.irisnet.be, 02/506 32 11-02/506 33 11
- Wallonië: www.gov.wallonie.be, 081/25 38 11

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO

Verantwoordelijke uitgever :

Marc Vandercammen

OIVO

Paapsemlaan 20 - 1070 BRUSSEL

Tel. 02/547.06.11 - Fax. 02/547.06.01

www.oivo-crioc.org

Uitgave 2006

Catalogusref.: 801-06

D-2006-2492-39

Prijs: 10 €

© OIVO - Reproductie toegelaten mits duidelijke bronvermelding en voorafgaandelijke toestemming van de uitgever

© OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO © OIVO